

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

ЗА НАУКОВІ КАДРИ

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМІВ ТА КОМПІТЕТУ ЛКСМУ ОДЕСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ОРДЕНА ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Видається з 1933 р.

№ 21 (1634)

6 ЧЕРВНЯ 1986 РОКУ.

Виходить щотижня.

Ціна 2 коп.

Рішення XXVII з'їзду КПРС—в життя!

ВИЩА ШКОЛА: СТРАТЕГІЯ ПРИСКОРЕННЯ

Розв'язання програмного завдання прискорення соціально-економічного розвитку країни, — говориться в проекті ЦК КПРС «Основні напрями перебудови вищої і середньої спеціальної освіти в країні», — потребує докорінного поліпшення професійної, марксистсько-ленінської підготовки спеціалістів.

Перебудова вищої і середньої спеціальної освіти, накреслена рішеннями XXVII з'їзду КПРС, — одне з найневідкладніших, найважливіших завдань розвитку нашого суспільства на сучасному етапі.

Викладачі, студенти університету з великим інтересом, уважно вивчають новий важливий партійний документ. І це зрозуміло. Адже в ньому йдеться про майбутнє вищої школи, а значить і про перспективи розвитку радянської науки, нашої країни в цілому.

Зацікавлену розмову про кваліфікацію, компетентність кадрів та їх високу громадянську відповідальність ми розпочинаємо з інтерв'ю, яке дав кореспонденту «ЗНЖ» ректор університету професор **Віктор Васильович СЕРДЮК**.

— Вікторе Васильовичу, 25 квітня цього року в інтерв'ю нашій газеті з приводу розгляду в Політбюро ЦК КПРС основних напрямів удосконалення вищої і середньої спеціальної освіти, Ви зауважили, що незабаром нам всім доведеться ознайомитися з офіційним проектом реформи вищої освіти. І ось перед нами проект ЦК КПРС «Основні напрями перебудови вищої середньої спеціальної освіти в країні». Ваші перші враження від прочитання нового партійного документа.

— Загальне враження від проекту реформи вищої школи можна висловити коротко — конче необхідний документ, на

який ми давно чекали. Головне, про що говориться в ньому, — це орієнтація вищої школи на потреби практичного виробництва, що вважаю цілком природним. Адже важко уявити собі успішне виконання напружених планів соціально-економічного розвитку країни аж до 2000 року без наявності справді компетентних, висококваліфікованих спеціалістів. Отже, сьогодні кожен вуз повинен готувати не спеціаліста взагалі, а спеціаліста з якоїсь конкретної справи. В нашому випадку водночас з хорошою підготовкою спеціалістів—ми повинні орієнтуватися на підготовку людей, які б повною мірою відповідали вимогам виробництва або ж потребам сучасної загальноосвітньої школи.

Звертає також на себе увагу той факт, що у проекті ЦК КПРС масштабно ставиться питання про організацію універсальної перепідготовки фахівців. Існує ясне розуміння того, що за п'ять років підготовки висококваліфікованого спеціаліста невпинно зростає обсяг наукової інформації, виникають нові наукові і виробничі напрямки. Тому інколи і виходить: спеціаліста щойно випустили, а знання його вже морально застаріли. Звідси й виникає гостра проблема перманентного навчання. І Радянська держава проявляє в цьому плані реальну турботу про задоволення потреб наших людей в підвищенні своєї кваліфікації. Можливість поліпшувати свою теоретичну і практичну підготовку протягом усього трудового життя — одна з важливих соціальних переваг нашого суспільного ладу.

— Як і слід було чекати, найважливішим напрямом перебудови вищої освіти ЦК КПРС вважає найтіснішу інтеграцію освіти з виробництвом і наукою, зокрема перехід до нових принципів їх взаємодії. Прокоментуйте, будь ласка,

проблему зворотного зв'язку навчального процесу з практикою в світлі сьогоденних можливостей в цьому плані нашого університету.

— Наш університет вже давно написав на своєму стязі гасло: «За тісний зв'язок навчального процесу з виробництвом і наукою». Свідченням того, що в університеті значна увага приділяється всілякому розвитку вузівської науки, є хоча б той факт, що наукових співробітників у нас майже вдвічі більше, ніж викладачів — 1400 проти 750. Проте сьогодні ми вже не маємо морального права задовольнятися вчорашніми успіхами. Не випадково партія так категорично поставила питання про нові принципи взаємодії вищої школи, виробництва і науки. Потрібен постійний пошук нових форм зв'язків. Зокрема, ми вважаємо за доцільне орієнтуватися на створення філіалів кафедр на виробничих підприємствах міста.

Вуз має вирости в виробництво. Лише тоді можна говорити про серйозний внесок вищої школи у виробництво, а виробництва — у підготовку сучасних спеціалістів, добре ознайомлених з потребами і перспективами розвитку конкретних народно-господарських галузей. Суттєвим результатом такої співдружності має стати

розвиток дослідно-експериментальної бази вузу. В цьому плані у нас вже є певні здобутки. Зокрема, останнім часом Міністерство енергетики республіки виділило нам значні кошти на придбання устаткування для дослідницьких робіт. Нещодавно університет уклав угоду на співдружність з колективом Південно-Української АЕС.

(Із проекту ЦК КПРС «Основні напрями перебудови вищої і середньої спеціальної освіти в країні»).

Вважаю перспективним створення навчально-науково-виробничих комплексів (ННВК). Університет вже має позитивний досвід діяльності подібних комплексів. Це—«Одескабель» — ОДУ» і УНПО «Меліорация».

В перспективі ми спрямуємо наші зусилля на створення філіалів кафедр безпосередньо на виробництві. Між іншим, технічні вузи міста багато зробили в цьому напрямі.

— Чи має сьогодні керівництво університету конкретні міркування з приводу того, яким чином наш університет буде здійснювати найбільш життєві політику формування професійно-кваліфікаційної структури вузу?

— Багато вузів передбачають незабаром розпочати підготовку фахівців з нових спеціальностей. Треба сказати, що до підготовки традиційних спеціальностей життя висунуло теж нові вимоги. Візьміть, наприклад, астрономію чи фізику напівпровідників, спеціалістів з яких готує наш університет. Тут необхідно вводити комп'ютеризацію навчального процесу, дослідно-експериментальних робіт.

Звичайно, формування професійно-кваліфікаційної структури вузу сьогодні вже не може бути справою лише навчального закладу чи Міністерства освіти. Як зазначається в проекті ЦК КПРС, визначення потреб в кадрах і формування професійно-кваліфікаційної структури повинні спиратися на спільну діяльність підприємств і навчальних закладів. Університет, якщо ми хочемо мати своє обличчя, повинен проявити більше ініціативи у пошуку свого замовника.

— Вікторе Васильовичу, в розділі III проекту про якість підготовки спеціалістів є ряд

(Закінчення на 2-й стор.)

ПОДАРУНОК БІОЛОГІВ ДІТЯМ АФГАНІСТАНУ

Близько 25 років працює на біологічному факультеті Одеського університету студентський гурток «Прикладна біологія». Багато років ним незмінно керує кандидат біологічних наук Лариса Юхимівна Бешевлі. Активісти гуртка студенти Олександр Задерей, Ольга Дікая, Ігор Шевченко, Юлія Олибаш, Каталія Гандерук, Дмитро Кавганов, Ганна Яковенко та інші підготували комплект наочних посібників для кабінетів біології шкіл Афганістану. Більше 30 експонатів, що розповідають про флору і фауну тропічного моря, рік та водоймищ Східного Причорномор'я, життя метеликів, жуків, підготовлені для відправки в Афганістан.

НА ЗНІМКУ В. Пашука: аспірант біофаку із ДРА Есхан Аргендевал приймає дарунок студентів біологічного факультету школярам Афганістану.

ВИЩА ШКОЛА: СТРАТЕГІЯ ПРИСКОРЕННЯ

(Закінчення.
Початок на 1-й стор.)

положень, які викликають у читачів додаткові питання. Зокрема, в пункті про зменшення кількості студентів, яка має припадати на одного викладача, говориться, що це питання можна вирішувати і за рахунок скорочення контингенту студентів з деяких спеціальностей. Чи можете Ви пояснити, що маєтись на увазі?

— Уявіть собі дві академічні групи, в одній з яких 30 студентів, а в іншій — 15. Кожному зрозуміло, що якість навчання з точки зору впливу і можливостей викладача буде в них різною. Але створення малочисельних груп потребує збільшення обсягу навчальних годин, що, в свою чергу, вимагає збільшення кількості викладачів. Екстенсивний шлях розвитку в будь-якій галузі шкідливий. Теж саме можна сказати і про укомплектування вузів викладацьким складом. З одного боку, не можна безкінечно збільшувати кількість викладачів, з іншого боку — не можна вважати єдиним виходом вузької спеціалізацію. Практика виробництва переконує, що пере-

вагою користується, як правило, спеціаліст широкого профілю, з глибокою теоретичною підготовкою, здібний швидко переорієнтуватися на будь-яку спеціалізацію. Таким чином, переважає тенденція поєднання спеціальностей: наприклад, хімік, який може викладати в школі біологію, тощо. Це об'єктивний процес, пов'язаний значною мірою з перенасиченням спеціалістів в окремих галузях. Звідси і необхідність планувати підготовку спеціалістів з урахуванням можливості їх широкого застосування. Так, у зв'язку з хімізацією сільського господарства, хімічному факультету доцільно подумати над підготовкою хіміків, які могли б працювати в системі агропрому. Отже, життя вимагає перегляду наших уявлень на ту чи іншу спеціальність. Якесь вузьке спеціальності можуть бути ліквідовані заради якісної підготовки спеціалістів більш широкого профілю. Потребує удосконалення і система планування підготовки спеціалістів в цілому. Саме про це йдеться у відповідному розділі проекту.

— Вікторе Васильовичу, проект реформи вищої школи викликав величезний інтерес у

всього професорсько-викладацького колективу університету. І це зрозуміло. Але, певно, цей важливий документ має не просто вивчатися, з ним треба глибоко ознайомитися з тим, щоб накреслити нові ефективні заходи. Які практичні завдання, на Вашу думку, випливають із проекту для професорсько-викладацького і технічного персоналу університету?

— Гадаю, що зараз перед колективом університету стоять два невідкладних завдання: це удосконалення управлінської структури і створення належної матеріальної бази. Удосконалення управлінської структури треба починати з чіткого визначення функціональних обов'язків співробітників відповідних підрозділів. Адже не секрет, що в університеті цілий ряд важливих функцій ще не забезпечується виконавцями, в той час, як інші дублюються. Так, наприклад нічим не можна виправдати того, що питаннями перевиборів займається вчений секретар навчальної частини і відділ кадрів. Потрібно не лише визначити функції, але й знайти компетентних людей, які могли б їх забезпе-

чувати. Теж саме слід сказати і про наукові підрозділи. Не можна вважати нормальним становище, коли на одного здібного науковця, який дійсно працює продуктивно, з віддачею, припадає 10 поганих спеціалістів. Отже, сьогодні все вирішує підбір кадрів. Не менш важливою турботою нашого колективу є створення більш досконалої матеріальної бази. Перш за все необхідно поновити лабораторне устаткування. Неможливо виховувати студентів висококваліфікованими спеціалістами, якщо своє навчання вони розпочинають із знайомства з архаїчним, морально застарілим науковим обладнанням. Університету бракує експлуатаційної площі. Зараз будується студентський гуртожиток. Протягом XII п'ятиріччя, можливо, буде споруджено ще один. Це дозволить вивільнити приміщення, де зараз проживають студенти, для розміщення в них університетських лабораторій та служб. Хочу повідомити, що в нижній п'ятирічці університет отримує сучасну ЕОМ ЕС-1046, що дозволить успішніше вирі-

шувати, зокрема, проблеми комп'ютеризації.

Вирішується і питання будівництва нового приміщення наукової бібліотеки. 13 травня ц. р. Рада Міністрів УРСР прийняла рішення розпочати проектування нашої бібліотеки на 15000 кв. м, що забезпечить зберігання 1,9 млн. друкованих одиниць. Це лише перша черга, бо проектом передбачається збільшення ємкості сховищ в разі потреби.

Проте наші завдання, що випливають із нового партійного документа, не обмежуються лише цими заходами. Треба здійснити значну роботу по укрупненню і зміцненню окремих кафедр. Це не лише технічна, але і складна психологічна проблема.

На закінчення хотів би сказати, що здійснення всіх наших задумів немислимо без активної участі усього професорсько-викладацького складу, інженерно-технічних працівників і, звичайно, студентської молоді. Бо реалізація програми перебудови вищої школи — це справа всіх і кожного.
**Інтер'ю взяв
М. ЩЕРБАНЬ.**

УНІВЕРСИТЕТ 2000 РОКУ

АНКЕТА «ЗНК»

Редакція запрошує викладачів, студентів, всіх співробітників університету взяти участь в обговоренні проекту ЦК КПРС «Основні напрями перебудови вищої і середньої спеціальної освіти в країні». Пропонуємо висловитися з приводу таких питань:

1. Який конкретно внесок може зробити наш університет у справу інтеграції вищої освіти з виробництвом і наукою?

2. Коли б вам доручили розробити зміст кваліфікаційного атестата спеціаліста, які саме вимоги ви вважали б за необхідне включити в нього?

3. У справі поліпшення якості підготовки спеціалістів проект ЦК КПРС наголошує на вдосконаленні організації самостійної роботи студентів. Що, на вашу думку, необхідно зробити для цього найближчим часом?

4. Яким має бути навчальний процес в університеті? Як найкраще поєднати навчання з науковою діяльністю вузу?

Ваші пропозиції з цих та інших питань, які виникли під час читання проекту ЦК КПРС про перебудову вищої школи, просимо подавати особисто або надсилати поштою в партком університету, редакцію нашої газети, в деканат та на кафедри ваших факультетів. Сподіваємося, що ви візьмете найактивнішу участь в дискусії «Університет 2000 року».

ЗА РЯДКОМ ПРОЕКТУ

З великою увагою, всі ми вчитуємось в кожен рядок проекту ЦК КПРС «Основні напрями перебудови вищої і середньої спеціальної освіти в країні».

В проекті згадується про студентські будівельні загони. Має бути півтисячний загін учасників патріотичного руху від нашого університету буде працювати влітку на різних об'єктах країни. І дуже вчасно звучать у проекті слова: «Відаючи належне великій значимості руху студентських загонів, необхідно вжити заходів для підвищення їх виховного впливу, виключення з їхнього життя ділячих настроїв та інших негативних явищ».

Досить часто доводиться чути від студентів «Запишіть мене в такий будзагін, де можна якнайбільше заробити». Таке меркантильне ставлення окремих студентів до будзагонів говорить про цілком певну життєву позицію: тільки брати, нічого не віддаючи суспільству.

Що ж, будемо відверті. Не можна заперечувати важливос-

ті матеріального фактора, про поліпшення якого, до речі йдеться і в проекті ЦК КПРС. Комітет комсомолу потурбувався про те, щоб окремі студенти могли поєднувати навчання з загальнокорисною працею. Для цього створені постійно діючі будівельні загони. Робота на консервному, хлібному та інших заводах в зручний для студентів час не заважає навчання і дає можливість мати вагомий додаток до стипендії, не кажучи вже про те, що своєю працею студенти надають суттєву допомогу підприємствам міста.

Що стосується будівельних загонів, які працюють влітку, то не випадково вони мають назву загонів патріотичного руху. Бійці цих загонів самовідданою працею довели свою причетність до найважливіших справ країни. І ніякими меркантильними міркуваннями неможливо принизити їх заслуг перед Батьківщиною.

В. НЕМЕРЦАЛОВ,
заступник секретаря
комітету комсомолу.

ВИКЛАДАЧІ ОЧИМА СТУДЕНТІВ

УВАГА, ДОСВІД!

В минулому номері «ЗНК» повідомлялось, що на фізичному факультеті серед студентів проведено анкету «Що можуть зробити студенти і викладачі для покращення учбового процесу?». Ось що виявило анкетування.

Першокурсники вважають, що сучасному університетському викладачеві повинні бути притаманні такі риси:

1. **Вміння зацікавити аудиторію — 62%**
2. **Доступність викладу — 62%**
3. **Лекторська майстерність — 58%**
4. **Шанобливе ставлення до студентів — 42%**
5. **Ретельна підготовка до лекцій — 42%**

На другому курсі студентські вимоги до викладача розділились таким чином:

1. **Глибоке знання предмета — 71%**
2. **Вміння зацікавити аудиторію — 71%**
3. **Шанобливе ставлення до студентів — 64%**
4. **Доступність викладу — 57%**
5. **Лекторська майстерність — 43%**

На III і IV курсах вміня зацікавити аудиторію знов виходить на перше місце — 67%. Третьокурсники відзначили ще одну необхідну, на їх погляд, рису — серйозне ставлення до керівництва лабораторними і

курсними роботами студентів — 44%.

В анкетах були названі і прізвища викладачів фізфаку, яким найбільш притаманні ті чи інші риси, а також побажання своїм викладачам поліпшити окремі аспекти викладання предметів. Ось деякі студентські висловлювання:

«Не всі викладачі вміють цінувати час студента, дехто вважає, що ми вивчаємо тільки його предмет. Треба, щоб викладачі якимось узгоджували обсяги домашніх завдань. Велике спасибі викладачам А. В. Діденку і В. М. Євтухову. Їх викладацькі якості чудово доповнюють одне одного, полегшують вивчення складних предметів».

«Викладачі повинні любити свій предмет, саме цього не вистачає викладачеві англійської мови».

«Хотів би, щоб лектор добивався максимального спілкування з аудиторією».

«Ті викладачі, які не вміють зацікавити студентську аудиторію, добиваються масовості на лекціях тільки тим, що ведуть урахування відвідувачів».

«Багато предметів і спекурсів, які ми вивчаємо, практично нам не потрібні».

«Більше часу необхідно приділяти практичному закріпленню матеріалу».

«Лекції з психології не дають уявлення про предмет».

«Відвідування повинно

бути більш вільним. На цікаві лекції студенти ходять самі, без примусу».

«Більше уваги приділяти саме фізиці. Посилити увагу до викладання програмування. Більше виконувати практичних робіт, раніше залучати першокурсників до наукової роботи».

«Велику фізичну аудиторію необхідно радіофікувати, щоб краще було чути викладача і більш якісно засвоювався матеріал. Зменшити кількість лекцій і занять на тиждень, вивільнити час для самостійної роботи і покращити умови для неї. Дозволити приходити у читальний зал із своїми підручниками, організувати в бібліотеці вільний доступ до підручників».

«На лекціях з фізики збільшити застосування демонстраційних засобів».

«Більше пояснювати фізику явищ, враховуючи, що студенти повинні спочатку зрозуміти поняття, а потім вміти ним оперувати».

Анкета буда б обопільно корисною, якби вона передбачала і самокритичність оцінки студентами свого власного ставлення до навчання.

Вважаємо, що досвід фізичного факультету заслуговує на поширення, звичайно, з удосконаленням форми анкети.

В. БІЛОВА.

СТУДЕНТСЬКІ ВІСТІ

Наш університет відвідали голова комітету об'єднання польських студентів Лодзінського університету Марек Складовський і його заступник Піотр Вікторіо. Обидва вони вчать на економічному факультеті університету в Лодзі. Обговорувалися питання обміну студентськими групами для роботи в будзагонах. Досягнуто угоди про те, що влітку цього року 20 студентів із Лодзя будуть працювати на будовах міста Одеси, а 20 студентів нашого університету попрацюють на будівництві житлових будинків в Лодзі. Польських студентів чекає і тиждень відпочинку в таборі «Чорноморка». Для наших студентів також буде організована культурна програма.

Попереду — нові справи

Наближаються до кінця заняття на 1 курсі. Через два тижні почнуться екзамени, які підіб'ють підсумки нашої роботи.

За рік навчання я і мої товариші вивчали нові предмети, досконало розібрались в матеріалі, який проходили.

Багато хороших заходів провели ми на курсі. Робота в колгоспі, обговорення документів XXVII з'їзду КПРС, вечори відпочинку — все це проходило з комсомольським зав'язям, з вогником.

Хотілося б відмітити тих, хто завжди був попереду — в навчанні, роботі, спорті і відпочинку.

Це І. Недорез, О. Ситникова, В. Набока та інші.

На жаль, є на нашому курсі

і студенти, які безвідповідально ставляться не лише до навчання, а й до виконання обов'язків комсомольця.

За недбале ставлення до своїх обов'язків студенти О. Кучеренко, Д. Стеценко, В. Шеремет отримали суворі стягнення. Комсомольці нашого курсу виявили в ставленні до цих товаришів належну вимогливість, нетерпимість до вчинків, несумісних зі званням комсомольця.

Попереду ще 4 роки навчання, нові навчальні предмети і комсомольські справи. Нам доведеться багато попрацювати, щоб стати в майбутньому справжніми спеціалістами-істориками.

**О. ЛОБОДА,
секретар
комсомольської
організації I курсу
істфаку.**

МАНДРІВКА ДОВЖИНОЮ В ДВА СТОЛІТТЯ

В Одесі існує своєрідний «музейний куточок», де на великій території в самому центрі міста розташувалися три музеї: один з найстаріших — археологічний, рідкісний — морського флоту і наймолодший — літературний.

Музей, що відображає літературну історію нашого міста, був заснований в 1978 році, серед літературних музеїв такий — регіональний історико-літературний — зустрічається рідко. Впевнено можна сказати, що одеський експозиція якого відкрилася для відвідувачів рівно два роки тому — один з перших в нашій країні. І це не випадково. Одеса порівняно молоде місто, їй немає і двохсот років, а проте з нашим містом пов'язані долі багатьох і багатьох відомих вітчизняних письменників. Мабуть, легше назвати тих видатних літераторів, які не мають до Одеси ніякого відношення, ніж перерахувати всіх, хто представлений в експозиції музею [понад 200 імен]. Серед них і ті, хто народився в Одесі, хто міг би, як відома поетеса Віра Інбер через роки сказати:

«Степная воля и морская сила,
Простор, влекущий
Таких тебя мне память
в дальние моря —
содарила,
Чудесный город,
Родина моя».

І нарешті, згадаємо, що Одеса сама стала героїнею багатьох літературних творів, в тому числі і таких знаменитих, як «Тодорож Онегіна», Пушкіна, «Аморіус» Купріна, «Хвилі Чорного моря» Кастаса, оповідань Бабеля і «Час великих сподівань» Паустовського.

Культурне життя міста з самого початку було насиченим і яскравим. Його центрами були в різний час Рішельєвський лицей (другий в Росії після Царськосельського), Новоросійський університет. Одеса вписала цікаві глави в історію театрального і музичного мистецтва, книговидавництва і журналістики [досить нагадати, що на початку століття в Одесі працювало 48 типографій, виходило 21 періодичне видання].

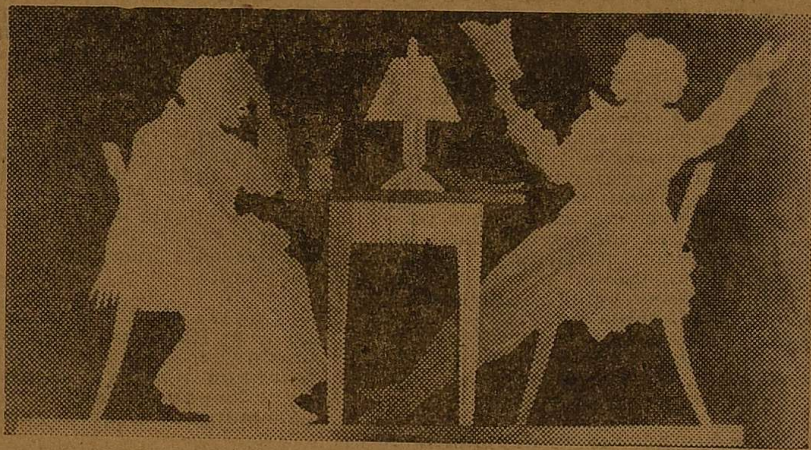
Експозиція музею — своєрідна літературна мандрівка довжиною в два століття: від перших років існування міста до наших днів. Звичайно, історія літературної Одеси — складова частина всієї історії вітчизняної літератури, тому в кожному із залів музею відтворюється той чи інший етап історії літератури і громадської думки.

Особливо хвилює відвідувачів музею та частина експозиції, яка відтворює одеську тематику в літературі періоду Великої Вітчизняної війни. Експозиція нагадує і про специфіку літературної Одеси: місто відразу ввійшло в культуру Росії як нове «вікно в Європу». Тут зустрічалися, взаємно збагачуючи один одного, мови, традиції, культури різних народів, і сторінки різномовних книг зберігають пам'ять про неповторне обличчя Одеси, про життєрадісний дух одеситів. Можливо, саме завдяки своєрідному літературному літопису, в який складаються ці сторінки, ми знаємо, що Одеса — це не просто місто, це — характер, темперамент, іронія.

Працівники музею роблять скромну, але велику справу — намагаються зробити достойний внесок в комуністичне виховання трудящих.

ВІН ЖИВ ТОДІ В ОДЕСІ...

6 ЧЕРВНЯ — ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ
ОЛЕКСАНДРА СЕРГІЙОВИЧА ПУШКІНА.

Через кілька років після того, як Олександр Сергійович Пушкін покинув Одесу, він написав такі гірко-іронічні рядки:

...Я от милых южных дам,
От жирных устриц
черноморских,
От оперы, от темных лож,
И слава богу, от вельмож
Уехал в тень лесов
тригорских
В далекий северный уезд,
И был печален мой отъезд».

Ці рядки так і залишилися в чернетках, а у світ вийшов текст, який сьогодні називають «одеською главою Онегіна» — романтичний, іскрометний опис, який дав початок літературній легенді нашого міста. Вперше цей текст був надрукований в «Московском вестнике» за бе-

резень 1827 року під назвою «Одесса».

А через місяць ці вірші передрукувала газета «Одесский вестник» в номері за 20 квітня. В редакційній передмові, автором якої був одеський знайомий Пушкіна В. І. Туманський, було сказано, що «это отрывок... в котором пленительными стихами в картине яркой, верной и веселой изображено физическое и нравственное состояние Одессы».

Вірші О. С. Пушкіна стали першим поетичним твором, надрукованим в одеських газетах. До цього часу сторінки «Одесского вестника» заповнювалися лише новинами міського життя. Пушкінські рядки розпочали традицію публікації поезії на сторінках одеських газет.

У нас в гостях

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ МУЗЕЙ

Надати студентам ширшу можливість для вивчення питань теорії та історії вітчизняної й світової культури.

(За проєкту ЦК КПРС «Основні напрями перестройки вищої і середньої спеціальної освіти в країні»).

НА ЗНІМКУ: вечір в літературному музеї, присвячений Т. Г. Шевченку. Головує на вечорі лауреат Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка,

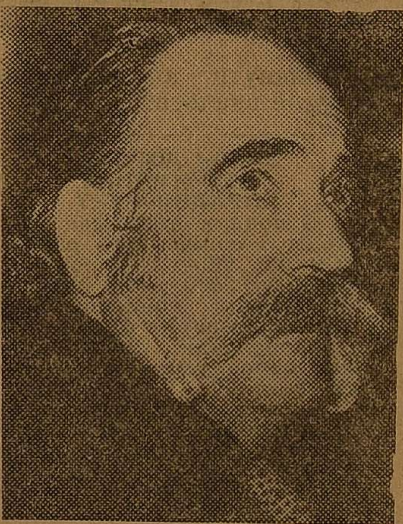
зав. кафедрою радянської літератури і літератури народів СРСР ОДУ, професор В. В. Фашенко (другий зліва).

ПАМ'ЯТНИК АРХІТЕКТУРИ

В минулому столітті палац, в якому зараз міститься Одеський літературний музей, належав князям Гагарінам. Д. І. Гагарін був генерал-майором, інспектором карантину. Він замовив проєкт споруди видатному одеському архітектору Людвигу Оттону. До речі, батько Оттона був власником відомого ресторану, про який згадував О. С. Пушкін в «Путешествии Онегіна».

Фасад будинку Оттон витримав у стилі російського класицизму, в інтер'єрі ж панує еkleктика. Досить скоро, в 1860-х роках Гагаріни здали палац в оренду міським властям, і тут розмістилося одеське градоначальство. А в 1898 році в палаці оселилося літературно-артистичне товариство, своєрідний художній клуб, серед засновників якого був відомий фейлетоніст В. Дорошевич і видатний діяч українського театру М. Кропивницький. В товариство входили І. Бунін, О. Толстой, О. Купрін, М. Заньковецька, К. Чуковський та інші відомі діячі літератури і театру. Всі вони бузвали в так званому «Золотому залі» палацу, де до 1916 року проводилися літературно-музичні вечори, організовувалися виставки, спектаклі. Тому будинок музею вважається меморіальним. Відреставрований, він приваблює відвідувачів строгим фасадом і різноманітними інтер'єрами. Палац-музей — пам'ятник архітектури XIX століття.

ГІСТЬ МУЗЕЮ — УІЛЬЯМ САРОЯН

Восени 1978 року, коли літературний музей тільки починав створюватися, в його житті відбулася перша знаменна подія: музей відвідав відомий американський письменник Уільям Сароян. Ще раніше, повертаючись з Вірменії додому, Сароян декілька разів був проїздом в Одесі, відпливав звідси в Італію.

В 1978 році Микита Олексійович Бригін, засновник і перший директор Одеського літературного музею, дізнавшись, що Уільям Сароян знов приїхав у Вірменію, посплав йому запрошення відвідати Одесу. Сароян з задоволенням прийняв запрошення нашого міста.

Петру Войцеховському, в той час студенту IV курсу факультету роману - германської філології ОДУ, запропонували як перекладачу супроводити письменника під час перебування в

нашому місті. Я попросила Петра Миколайовича Войцеховського, співробітника лабораторії експериментальної фонетики університету, розповісти про цю пам'ятну зустріч.

— Хоч минуло вже 8 років, я дуже добре пам'ятаю приїзд Уільяма Сарояна в Одесу, — розповідає Петро Миколайович.

— Програма перебування письменника в нашому місті була насиченою. Погоджені по літературній Одесі, гідом під час якої був Микита Олексійович Бригін, який дуже добре знав пам'ятні місця міста, історію одеських вулиць і будинків. Я перекладала його захоплену, емоційну розповідь і, мабуть, вперше глибоко відчув, в якому історично-знавчому місті ми живемо. Вечері відбулася прес-конференція У. Сарояна в Будинку вчених. Відповіді письменника на численні запитання були глибокими, значущими. Він говорив, що писати для людини так само природно, як дихати. Кожна людина, доживши до немолодих років, повинна написати книгу про своє життя — перш за все для себе, для того, щоб осмислити своє життя, вписати його в контекст історичного буття, і, звичайно, для дітей.

Пізніше, на зустрічі в Будинку актора, Сароян сказав, що завдання письменника — робити людство кращим. Зокрема, його запитали, чи вважає він, що людство стало кращим за два тисячоліття існування літератури. «Воно не стало гіршим, — відповів письменник. — І в цьому, безумовно, заслуга літератури».

Пам'ятною була зустріч в літературному музеї. Власне, музею як такого ще не було, споруда була не відреставрованою, ці роботи тільки розпочиналися. Ми сиділи в кабінеті дирек-

тора і слухали його розповідь про те, яким буде музей в майбутньому, як він втілить в собі колорит і літературну історію міста. Сьогодні задуми Микити Олексійовича втілюються в життя, музей справді відтворює дух нашого міста у доцільно зібраній і яскраво оформленій експозиції. Є в музеї і розділ, присвячений американському письменнику Уільяму Сарояну.

Змістовною була зустріч Сарояна із студентами і викладачами факультету роману - германської філології університету. Письменник говорив, що йому приємно зустрітись з людьми, які професійно вивчають англійську мову і літературу. Ще по дорозі в університет він розпитував про систему вивчення англійської мови. Йому сподобалася така форма занять, як домашнє читання. Звертаючись до філологів, Сароян говорив про філологічний аспект письменницької праці, наводив приклади із своїх творів. Під кінець зустрічі багато хто попросив у Сарояна підписати на пам'ять книги, серед них були і адаптовані видання. Виникло запитання, як письменник ставиться до адаптованих книг. Сароян сказав, що розуміє необхідність таких видань для студентів, які вивчають мову. Якщо авторська ідея твору зберігається, то така книга має право на існування.

— Петро Миколайович, кілька слів про те, що справило на Вас найбільше враження в спілкуванні з Уільямом Сарояном?

— Домінуюче враження — це привабливість його особистості. Письменнику тоді виповнилося 70 років, але він бунувально випромінював енергію. Поряд з ним стояли молоді. Все цікавило Сарояна: життя людей, країни, різні аспекти цього життя. Був надзвичайно демократичним у стосунках, кожному людину сприймав, як достойного

співбесідника. Коли мене познайомили з ним, то Сароян відразу ж почав розпитувати, як я живу, чим займаюсь, як навчаюсь, казав, що йому цікаво розмовляти з молодістю людиною, студентом. Письменника цікавили культурні традиції різних народів. Коли на вечорі в Будинку актора артист Петро Шедер проспівав старовинну українську пісню, Сароян був zacharований. За його словами, він ніколи не чув нічого подібного і написав би пісню тільки для того, щоб вставити в неї цю пісню. Письменник розповідав, що 6 місяців на рік подорожує. Це збагачує його знаннями і розумінням світу.

Інший аспект нашого спілкування — професійний. Уільям Сароян говорив зі мною про проблеми перекладу, радив, на що звертати увагу в першому чергу, а що можна випустити. Хоч робота була для мене надзвичайно відповідальною і складною, доброзичливе ставлення письменника допомогло мені подолати труднощі. Звичайно, мені поталанило, адже спілкування з такою людиною і письменником справило на мене, на мого ставлення до життя і до роботи великий вплив.

Бесіду вела
Б. ВЕРНІКОВА.

В підготовці матеріалів сторінки взяла участь в. о. завідувач редакційно-видавничим сектором ОДЛМ Г. Місюк.

Фото із особистого архіву Л. Сидорського.

«КУРСОМ ТВОРЕННЯ І МИРУ»

На підготовчому відділенні відбулася науково-практична конференція «Курсом творення і миру». Вона була підготовлена слухачами за матеріалами XXVII з'їзду КПРС.

Про характер і зміст сучасної епохи говорила Ірина Баланюк, відповідальна за ідеологічний сектор комсомольського бюро підготовчого відділення. Андрій Василюха розповів про розвиток співробітництва Радянського Союзу з країнами соціалістичної співдружності. Про зміцнення відносин з країнами, які звільнилися від національного гноблення, говорив відповідальний за ідеологічний сектор комсомольської групи Володимир Пінчук. Метою виступу члена бюро групи, кандидата в члени КПРС Ірини Федоренко були відносини СРСР з капіталістичними країнами. Євген Корой висвітлив тему «КПРС і світовий рух за мир і комуністичний рух». Змістовною була розповідь Володимира Гуревського про боротьбу проти ядерної загрози, гонки озброєнь, за збереження і зміцнення загального миру.

На закінчення Василь Апонюк ознайомив присутніх з матеріалами XXVII з'їзду КПРС про підвищення ролі літератури і мистецтва в комуністичному вихованні радянських людей.

На конференцію були запрошені викладачі підготовчого відділення на чолі з деканом А. Л. Пищевським.

О. НІКШЕВ,
заступник секретаря бюро ЛКСМУ підготовчого відділення.

ВИСТАВКА

ІЗ ЯСНОЇ ПОЛЯНИ

В ці дні в літературний музей приходять люди, які схиляються перед творчістю великого Льва Толстого. Зараз тут відкрилася експозиція пересувного музею «Лев Толстой і Ясна Поляна». Метою створення цього музею було прагнення наблизити скарби заповідного будинку в Ясній Полянці до багатьох людей, які не бували там.

Л. М. Толстой прожив в Ясній Полянці понад шістьдесят років. «Без своєї Ясної Поляни я важко можу собі уявити Росію і своє ставлення до неї», — писав він. В експозиції пересувного музею представлені матеріали, які розкривають різні періоди життя і творчості письменника. Є тут і реальні толстовські побутові речі, рукописи, як писав Лев Миколайович, — проста, дерев'яна, важенька, і коса — нею він косив Калинову луку (фотографія цієї луки на тій же вітрині). Широко представлені перші видання творів Л. М. Толстого, ілюстрації до них, книги з власної бібліотеки письменника.

Є на виставці і експонати, пов'язані з культурною історією нашого міста. Це портрет Льва Миколайовича, створений Леонідом Пастернаком, художником, який виріс в Одесі. Це також книги І. О. Буніна — переклад «Пісні про Гайавату» з його дарчим написом. А переклад цей був зроблений в нашому місті і вперше прочитаний автором на засіданні Літературно-артистичного товариства в колишньому палаці Гагаріних, тобто в будинку нашого літературного музею.

Серед перших відвідувачів виставки були і студенти Одеського університету — дві групи механіко-математичного факультету побували тут на екскурсії. Запрошуємо всіх студентів університету, а особливо філологів, відвідати яснополянську виставку.

О. КАРАКІНА,
науковий співробітник ОДЛМ.

ІЗ ІСТОРІЇ НАШОГО МІСТА

В кінці жовтня 1883 року, після багаторічного сибірського заслання, М. Г. Чернишевський прибув до Астрахані. Зупинився він у номерах Смирнова, а потім, через три дні, оселився в будинку Хачикова по вулиці Почтовій. В цей час він одержав з Петербурга пакет від редакції журналу «Век». Редактор цього видання Михайло Абрамович Філіппов сердечно вітає свого давнього товариша і колегу, поздоровляє за поверненням, обіцяє регулярно вислати свій журнал, як тільки Чернишевський уточнить свою нову адресу.

Лист цей, звичайно, побував в руках поліції, він згадується в «Описи рукописей государственного преступника Николая Чернышевского». Особа М. А. Філіппова в департаменті поліції також була добре відома... Російський учений-марксист М. М. Філіппов писав: «Батьком мій був ровесником Чернишевського і товаришем його по університету, а в той час (50—60-і роки XIX ст.) жив в Одесі, де перебував на службі в Комітеті про іноземних оселен-

ців. Служба ця дала йому змогу добре ознайомитися з дореформенною адміністрацією, і плодом його спостережень був сатиричний роман «Поліцейський Бубенчиков».

Роман було надруковано в десятій книзі «Современника» в 1859 р. з великими купюрами: не дивлячись на всі намагання М. О. Некрасова і М. Г. Чернишевського, цензурний комітет вимагав виключити з роману «всех лиц выше известного ранга» і багато цікавих деталей викривального характеру. Урізаний наполовину, роман все ж мав великий успіх, особливо в провінції. «Між іншим, — писав М. М. Філіппов, — один справний хотів викликати мого батька на дуель, стверджуючи, що саме його зобразили...»

Це був далеко не перший виступ Михайла Абрамовича на сторінках «Современника»: в 1, 3, 4, 7 і 8 книгах журналу за той же рік ним опубліковане значне дослідження «Погляд на російське судопроцедування і

судочинство», в якому висувалися докладні проекти реформи судопроцедування на максимальних демократичних засадах. Згодом він продовжив серію статей з юридичної тематики не тільки в «Современнике», але і в «Русском слове», де співробітничав з Д. І. Писаревим. Статті ці характеризують суд як знаряддя захисту інтересів пануючих класів, «установу ПОЛІТИЧНУ, а зовсім не ЮРИДИЧНУ».

Цікаво, що М. А. Філіппов вважав за краще отримувати в рахунок своєї роботи в «Современнике»... передплату на цей журнал.

З листа М. Г. Чернишевського до І. А. Панаєва (1862 р.): «Не пам'ятаю, чи я повідомляв, що Філіппов просить вислати йому «Современник» в рахунок належних за статтю грошей».

...В ці роки в Одесі живий інший знайомий Миколи Гавриловича, Іван Устинович Палімпсестов, відомий вчений, секретар Товариства сільського господарства південної Росії, викладач

Рішельєвського лицею і Головного училища садівництва в Одесі. І. У. Палімпсестов, земляк Чернишевського, знав його з дитинства. Молодший брат Палімпсестова Федір був близьким другом Чернишевського, вони разом вчилися в семінарії, Обидва не поривали зв'язку і пізніше, коли роз'їхалися на навчання (Федір — в Казанський, Микола — в Петербурзький університети).

В четвертій книзі «Русского архива» за 1890 р. І. У. Палімпсестов опублікував спогади про М. Г. Чернишевського. Автор схилявся перед Чернишевським, як і його брат Федір. Недаремно він наводить в тексті фрагмент листа брата, який був дуже засмучений повідомленням про заслання товариша. Федір з боєм пише про те, що, на нещастя, генії часто залишаються не лише непризнаними і незрозумілими, але і розтоптаними.

О. ГУБАР,
співробітник університету.

5 ЧЕРВНЯ — ВСЕСВІТНІЙ ДЕНЬ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОЛОГІЇ

Наше місто багатифункціональне — це великий промисловий і транспортний центр, всесоюзна здравниця, морський порт і центр великого сільськогосподарського району. І в кожній своїй функції місто так чи інакше взаємодіє з природним середовищем. Тому так гостро постають в Одесі проблеми вивчення і охорони оточуючого середовища, в багатьох організаціях ведуться різноманітні дослідження. Враховувати динаміку природних явищ при плануванні будівництва та експлуатації виробничих об'єктів — це значить зв'язати економіку з екологією, намагатися забезпечити гармонійне співіснування людини з оточуючим природним середовищем.

Які ж шляхи пропонують вчені в справі координації робіт природоохоронної тематики? тим, щоб забезпечити інтенсивний і рівномірний розвиток окремих регіонів країни?

З одним із методів комплексного підходу до еколого-економічних проблем Східного Сибіру познайомив одеситів завідувач кафедри теорії систем Іркутського університету, доктор технічних наук, професор Володимир Йосипович Гурман.

Необхідність комплексного підходу до еколого-економічних проблем Східного Сибіру була усвідомлена ще в 60-ті роки і привела до організації громадської міжвідомчої нау-

кової комісії з проблем довгострокових прогнозів природних явищ, до складу якої ввійшли представники інститутів Іркутського наукового центру Сибірського відділення АН СРСР, вузів Іркутська, управління Гідрометеослужби, інших організацій. Було проведено міський семінар, на якому заслуговувались і обговорювались доповіді з відповідної тематики. В 1977 р. в Новосибірську видано науковий збірник «Довгострокові прогнози природних явищ» куди ввійшли результати багатьох досліджень.

Які проблеми виникли в ході цієї великої роботи? В регіоні розвивається промисловість, енергетика, сільське господарство, освоюються лісові, водні ресурси, функціонує близько 20 офіційно прийнятих економічних структур. Вони взаємодіють з усіма компонентами природ-

ного середовища — повітрям, водою, землею, лісом, біологічними та мінеральними ресурсами. Вивчити та визначити взаємодії галузей між собою, взаємовплив компонентів економічної і природної сфер, їх взаємну залежність, щоб дати рекомендації плановим і господарським органам — таким було завдання. В процесі роботи виявилось, що тільки звернення до математичних методів і використання сучасних досягнень науки в галузі кібернетики, теорії систем дозволить знайти правильний підхід до вирішення складних екологічних проблем. Кафедра теорії систем Іркутського університету і лабораторія системного аналізу ВЦ Сибірського відділення АН СРСР за 12 років роботи в цьому напрямку розробили типову комплексну математичну модель еколого-економічних систем. Зараз ці роботи вилились

у науково-технічну програму «Регіон». В програмі беруть участь 9 вузів Сибіру, 9 науково-дослідних інститутів, інші організації. При Мінвузі СРСР було створено госпрозрахункове об'єднання, яке обслуговує цю програму. Завдання програми — дослідження і прогнозування еколого-економічних процесів Східно-Сибірського регіону.

Професор Гурман виступив з доповіддю «Моделі та аналіз еколого-економічних систем» на засіданні семінару з теорії систем в Науково-дослідному інституті економіки АН УРСР і перед учасниками наукового семінару «Проблеми прикладної екології» Одеського Будинку вчених.

Під час обговорення доповіді учасники обох семінарів відзначали, що цінний досвід учених Сибіру необхідно використати під час роботи над комплексною еколого-економічною моделлю Одеського регіону, яку поки що, на жаль, не створено і без якої управління захистом оточуючого середовища в нашому регіоні неможливе.

Т. ФІЛІНА.

Гібон Сузі і качення, що народилося в зоопарку західнонімецького міста Клеєброн — нерозлучні друзі.

Новоявлена мати ніжно піклується про маля.

Фото ДПА — ТАРС.

ЗАТРИМАНО ЗЛОЧИНЦЯ

8 травня в магазині «Галантерея» роздрібно об'єднання «Пасаж» під час передачі грошей з каси злочинець викрав денну виручку на суму 3800 крб.

Зникнути з викраденим йому не вдалося.

ЗАНОН ДІРОГИ — ДОТРИМАННЯ ПРАВИЛ РУХУ

В Основних напрямах економічного і соціального розвитку СРСР на 1986—1990 роки і на період до 2000 року перед автомобільним транспортом поставлені завдання більш повного задоволення потреб народного господарства в перевезеннях вантажів і населення. В зв'язку з цим на дорогах країни, зокрема і нашого міста з'являються нові тисячі одиниць автотранспорту, що ще більше ускладнить проблему безпеки дорожнього руху.

Для зменшення кількості дорожньо-транспортних випадків, вводяться автоматичні системи регулювання рухом, нові зразки контрольної апаратури, підвищуються вимоги до технічного стану транспортних засобів і якості підготовки водіїв, пред'являються високі вимоги до всіх учасників дорожнього руху. Не дивлячись на це, кількість пригод на вулицях і дорогах все ще значна.

Так, в нашому місті в 1985 році трапилося 894 дорожньо-транспортні пригоди, в результаті яких загинули або одержали травми 998 чоловік. Уже в цьому році загинуло 20 чоловік і більше 200 були поранені. Серед потерпілих велика

частина (більше 75 проц.) пішоходів. Основна причина нещасних випадків — недодержання потерпілими елементарних правил дорожнього руху.

Ще досі зустрічаються іноди за кермом водії в нетверезому стані. В Одесі в минулому році було виявлено працівниками Державтоінспекції 2597 таких порушень.

Детальне вивчення причин дорожньо-транспортних пригод показало, що на виробництві, у вищих і середніх навчальних закладах, інших організаціях дуже мало уваги приділяється агітації і пропаганді Правил дорожнього руху, не виявляються конкретні і суворі заходи до їх порушників.

В цьому чимала вина керівників цих підрозділів, які роботу по пропаганді Правил не планують, а проводять від випадку до випадку з низькою якістю. До цього питання вже давно треба ставитися більш серйозно всім, від кого залежить безпека на вулицях і дорогах міста. І, мабуть, незайве ще раз нагадати відповідальним товаришам, що недотримання Правил дорожнього руху призводить до людських трагедій, непоправної біди.

Г. МАЛЯРЕНКО,
заступник командира підрозділу ДАІ м. Одеси.

ПИШІТЬ НАМ: 270000, Одеса-Центр, вул. Петра Великого, 2, держуніверситет, редакція газети «За наукові кадри».

ЗАХОДЬТЕ: Одеса, вул. Петра Великого, 2, 3-й поверх, кімната 86.

ДЗВОНІТЬ: тел. 23-84-13.

Редактор М. ЩЕРБАНЬ.